

КОНЦЕПЦІЯ ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ЦИКЛІЧНОСТІ

Лісняк В.О

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
vladav94@gmail.com

В умовах економічної циклічності для підприємств будь-якої галузі та сфери діяльності значно ускладнюється процес отримання додаткового фінансування такого, як кредит, що спричинене, перш за все, соціально-економічною нестабільністю та значним впливом глобальних дисбалансів на економіку країни. Без фінансування та підтримки додатковими фінансовими ресурсами підприємств будь-якої сфери діяльності стане неможливим ефективне функціонування та забезпечення конкурентоспроможності у галузі відповідної сфери економіки. Трансформація світового фінансового ринку спонукає вітчизняні банківські установи до структурних змін й використання новітніх методик оцінювання кредитоспроможності, відповідно до міжнародних стандартів ведення банківського бізнесу, які забезпечують фінансове обґрунтування кредитних відносин як для кредитора, так і для підприємств (позичальників).

Різноманітність методик до оцінювання кредитоспроможності підприємств відрізняється одна від одної показниками та підходами до їх розрахунку, що свідчить про необхідність комплексного дослідження й розробки концепції оцінювання кредитоспроможності.

Дослідженням основних теоретичних аспектів щодо оцінювання кредитоспроможності підприємств приділяється значна увага науковців, таких як: О. Вовчак [1], І Єпіфанов [2], Л. Лахтіонова [3], О. Терещенко [4], В. Вітлінський [5], О. Васюренко [6] та багато інших дослідників.

Вагомий внесок у розвиток поглядів до оцінювання фінансової діяльності як невід'ємної складової управління фінансовими потоками підприємств внесли такі вчені як: О. Остафіль [7], І. Ларіонова [8], О. Литвинюк [9], В. Галасюк [10], А. Беляков [11], А. Кулаков [12], А. Бричкін [13], О. Янковий [14], В. Васюренко [15] та багато інших дослідників.

Відаючи належне науковим напрацюванням вітчизняним й зарубіжним науковцям, варто зауважити, що існує необхідність в розробці концепції оцінювання кредитоспроможності підприємств в умовах економічної циклічності із використанням інструментів багатофакторного дискримінантного аналізу.

У сучасних умовах забезпечення платоспроможності та кредитоспроможності підприємств важливо, розвивати нові підходи і концепції управління та методики оцінювання фінансового стану й кредитоспроможності з використанням багатофакторного дискримінантного аналізу. Проведення аналізу та оцінювання величини кредитних ризиків банками, як ключовим кредиторами реального сектору економіки країни повинно здійснюватися відповідно до основних засад системи ризик-менеджменту, яка має включати в себе: ідентифікацію основних джерел ризиків; визначення основних властивостей різних видів ризиків і їх класифікація з урахуванням взаємозв'язків між їх видами; створення моделі на основі дискримінантного аналізу з використанням економіко-математичного моделювання [8].

Для ідентифікації величини кредитного ризику при здійсненні активних операцій банківськими установами й оцінювання кредитоспроможності підприємств, проводиться розрахунок інтегрального показника фінансового стану позичальника – юридичної особи із зважуванням агрегованих та структурних фінансових коефіцієнтів із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі:

$$Z = a_1 K_1 + a_2 K_2 + a_3 K_3 + a_4 K_4 + a_5 K_5 + a_n K_n - a_0, \quad (6)$$

де Z - інтегральний показник фінансового стану позичальника-юридичної особи із врахуванням агрегованих фінансових коефіцієнтів;

K_1, K_2, \dots, K_n - агреговані фінансові коефіцієнти, що визначаються на підставі даних фінансової звітності позичальника – юридичної особи;

a_1, a_2, \dots, a_n - ключові параметри дискримінантної моделі, що визначаються шляхом з урахуванням вагомості фінансових коефіцієнтів та їх істотного впливу, які щорічно актуалізуються Національним банком України;

a_0 - вільний член дискримінантної моделі, значення якого щорічно актуалізуються Національним банком України відповідними внесеннями змін та доповнень в методики оцінювання кредитного ризику.

Використання багатофакторного дискримінантного аналізу для оцінювання кредитоспроможності передбачає побудову моделі для розрахунку інтегрального показника фінансового стану позичальника та його розрахунок для конкретного підприємства в залежності від галузі й виду економічної діяльності, що забезпечує адекватну фінансову діагностику в умовах економічної циклічності.

Для розробки актуальної концепції оцінювання кредитоспроможності підприємств в умовах економічної циклічності, доречно використовувати багатофакторну дискримінантну модель діагностики фінансового стану підприємств, яка дозволяє оцінити інтегральний показник фінансового стану з метою визначення величини кредитного ризику й врахування в процесі прийняття управлінських рішень [16].

Висновки

В умовах економічної циклічності актуальним та стратегічним напрямом діяльності будь-якого банку, як кредитора є мінімізація рівня ринкових ризиків, які генеруються здебільшого активними операціями, в тому числі і кредитуванням реального сектору економіки за допомогою використання сучасних інструментів та методик їх оцінювання. Визначено, що концепція оцінювання кредитоспроможності позичальника, як фізичної, так і юридичної особи являється досить пріоритетним та потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Вовчак О. Модернізація підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників банків / О. Вовчак, Н. Меда // Вісник НБУ. – 2013. – № 12. – С. 11–15
2. Єпіфанова І.Ю. Управління стійким розвитком вітчизняних підприємств в умовах глобалізації // Науковий вісник Національного університету біоресурсів та природокористування України. – 2011. – № 168. – Ч. 1. – С. 216–219.
3. Лахтіонова Л. А. Фінансових аналіз суб'єктів - Київ : КНЕУ, 2005.- 365 с.
4. Терещенко О. Нові підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників – юридичних осіб // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 1 – С. 26-30
5. Вітлінський В. Концепція стратегії кредитного ризику // Банківська справа. – 2000. - № 1. – С. 39-42.
6. Васюренко О.В., Подчесова В.Ю. Сучасні концепції управління кредитним ризиком як основні складові процесу управління кредитним ризиком банку // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - № 1. – С. 170-177.
7. Остафіль О. Комплексна оцінка кредитоспроможності позичальника як інструмент управління кредитним ризиком банку // Формування ринкової економіки в Україні. - 2009. - № 19. – С. 387–396.
8. Ларионова И.В. Методы управления рисками кредитной организации и способы их ограничения // Бизнес и банки. – 2000. – №40. – С.1-3.
9. Литвинюк О.В. Методологічні засади інтегральної оцінки фінансової стійкості банківської системи України на основі якості управління активами та пасивами // Економічний форум №2/2014, Луцьк, 2014-209-214 с.
10. Галасюк В. Оцінка кредитоспроможності позичальників: що оцінюємо? // Вісник НБУ. – 2001. – № 7. – С. 54–56.
11. Беляков А.В. Банковские риски: проблемы учёта, управления и регулирования – М.: Издательская группа БДЦ-пресс, 2003- 256 с.
12. Кулаков А..Е. Управление активами и пассивами банка: Практическое пособие – М.: Издательская группа «БДЦ-пресс», 2004. – 256 с.
13. Брычкин А.В. Кредитный риск как объект управления на предприятии // Финансы и Кредит. – 2002. – №14 (104). – С. 10–21; № 15 (105). – С. 66–72.
14. Янковий О. Г. Управління беззбитковістю на рівні підприємства за допомогою свр-аналізу // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2015. - № 1. - С. 17-30.
15. Васюренко В.Ю. Інструментарій аналізу в системі кредитного ризик-менеджменту: Монографія – К.: УБС НБУ, 2010. – 191 с.
16. Литвинюк О.В. Науково-методологічні підходи до формування системи управління активами та пасивами банків у сучасних умовах глобальних дисбалансів // Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». – 2016.-№10 – С.829-834.